

του νευρικού συστήματος, δηλαδή μετὰ τοῦ προδρεύοντος αὐτοῦ ἐγκεφάλου. Τηλεγραφικῶς ἀναγγέλλεται διὰ τῶν νεύρων ἐκ τοῦ κέντρου πᾶσα ἀνάγκη αἵματος, ἣν ἔχει τὸ δεῖνα μέλος, καὶ ἀμέσως συνεργεῖ ἄλλων νεύρων διευθύνεται ἡ διανομὴ τοῦ αἵματος, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἐν λόγῳ ἐργαζόμενον ὄργανον νὰ λάβῃ τὸ ἀπαιτούμενον ποσόν.

Ἐκ τῶν φυσιολογικῶν τούτων παρατηρήσεων ἐξάγεται σπουδαῖον καὶ γενικὸν γεγονός, ὅτι δηλαδή ὑπάρχει ἀλληλουχία ἢ μᾶλλον ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων τοῦ σώματος. Ἡ ἐνεργὸς σύβροια τοῦ αἵματος ἐν τῷ πρώτῳ φέρει ἀνάλογον ἀναιμίαν τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο μᾶς ἐξηγεῖ διάφορα γνωστὰ φαινόμενα, ὡς π.χ. τὴν πραϋντικὴν ἐνεργεῖαν τῶν διανοητικῶν ἐνασχολήσεων ἐπὶ τῶν φυσικῶν λειτουργιῶν καὶ τῆς ἐμφύτου ῥοπῆς τὴν ἐξασθενωτικὴν ἐπίδρασιν τῶν διανοητικῶν ἐργασιῶν ἐπὶ τῆς ὅλης ἰδιοσυστάσις τοῦ σώματος· τὴν δυσκολίαν νὰ ἦνέ τις συγχρόνως ἄνθρωπος πρακτικῆς ἐνεργείας καὶ ἄνθρωπος τοῦ νοῦς, (homme d'action et homme de pensée).

Τὸ ψυχομετρικὸν ἐργαλεῖον τοῦ Dr Mosso εἶνε ἐπιτυχεστάτη ἐφαρμογὴ τῆς φυσιολογίας εἰς τὴν σπουδὴν τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἐγκεφάλου.

Βεβαίως δεῖται περαιτέρω ἔτι τελειοποιήσεως καὶ δύναται ν' ἀποβῇ ὠφελιμώτατον ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης.

Θ. ΔΕ ΧΕΛΔΡΑΪΝ.

Ἡ ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Τὴν 24 Ἰουνίου ἢ τε ἀνατολικὴ καὶ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία τελοῦσι τὴν μνήμην τῶν γενεθλίων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Τὴν προηγουμένην δὲ τῆς ἐορτῆς νύκτα καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα συνειθίζουσι ν' ἀνάπτωσι πολυπληθεῖς πυράς, ὑπὲρ ἃς εὐθύμως παιδιὰ καὶ γέροντες καὶ μητέρες μετὰ τῶν τέκνων των πηδῶσιν, εἴτε ὀρχοῦνται κύκλῳ, διάφορα ἄσματα ψάλλουσαι. Ἡ αὐτὴ δὲ συνήθεια ἐπικρατεῖ καὶ παρ' ὅλοις τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς λαοῖς· ὁ Ἀγγλος Brandt, συγγραφεὺς σπουδαιότητας μελέτης περὶ τῶν δημοδῶν ἀρχαιοτήτων τῆς πατρίδος του, ἀφιεροῖ εἰς ἐξέτασιν αὐτῆς πολυσέλιδον κεφάλαιον, Ἰσπανὸς δὲ τις κληρικὸς, ὁ Μαρτίνος Ἀρελάτος, κατέτασεν αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἀποσκορακιστέων δεισιδαιμονιῶν ἐν τινι συγγράμματί του τῷ 1544 ἐκδοθέντι. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων ἐτελοῦντο παραπλήσια κατὰ τὴν 24 Ἰουνίου, ὡς ἀναφέρει ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ περὶ αἵρέσεων, καὶ παρ' αὐποῖς τοῖς Σαρακηνοῖς· ἐπεκράτει ἀρχαίῳθεν ἀνάλογόν τι ἔθιμον, ἂν ἔχηται ἀκριβείας ἢ μαρτυρία τοῦ ἁγίου

Βερνάρδου, καὶ παρ' Ἑβραίοις καὶ ἄλλοις σημιτικαῖς λαοῖς, ὡς κατωτέρω θέλομεν ἴδει.

Ἡ τοιαύτη διάδοσις τοῦ ἔθιμου τούτου, καὶ παρὰ λαοῖς ἔτι διαφέρουσι ἀλλήλων κατὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὰς παραδόσεις, καταδεικνύουσι προδήλως τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἀρχαιότητα. Τινὲς τῶν ἀρχαιολόγων εὔρον ἐν αὐτῷ ἔχνη τῆς ῥωμαϊκῆς ἐορτῆς τῶν Παλιλίων ἢ Παριλίων, κατὰ τὸν Πρέλλερ, τελουμένων τὴν 24 Ἀπριλίου πρὸς τιμὴν τοῦ ἀγροτικοῦ θεοῦ ἢ θεᾶς Πάλητος (Pales), καθ' ἣν καὶ πυραὶ ἀνήπτοντο καὶ πολλὰ ἐγίνοντο ὅμοια πρὸς τὰ νῦν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐορτὴ αὕτη δύναται κάλλιστα νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπορέουσα ἐπίσης ἐξ ἀρχαιοτέρας καὶ γενικωτέρας συνηθείας. Διὰ τοῦτο ἔτεροι ἰσχυροὺς φέρουσι λόγους πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης ὅτι τὰ κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τελούμενα εἰσι λείψανα τῆς ἐορτῆς τῶν ἡλιοστασιῶν, ὁ δὲ σοφὸς Γάλλος Βυρνούφ, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀρχαίου μύθου τῶν Ἀθηνῶν, κατέδειξε πληρέστατα τὸν ὅλως ἡλιακὸν χαρακτῆρα τῆς ἐορτῆς ταύτης, συμπιπτούσης μετὰ τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίου. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Μάνη ἡ ἐορτὴ καλεῖται «τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἀιτροπίου», ὅπερ οὐδεμίαν ἀφήσιν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης ταύτης. Ἐκτὸς δὲ τούτου κρατύνουσι αὐτὴν προσέτι καὶ ἔχνη τῆς λατρείας τοῦ συροφοινικικοῦ θεοῦ Βάαλ ἢ Βήλ (ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὸν ἥλιον), περισωθέντα παρὰ τοῖς ἀρκτώσις λαοῖς καὶ συνδεόμενα μετὰ τῆς τελετῆς τῶν πυρῶν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου· διότι τὴν ἐορτὴν ταύτην ἐν Ἰρλανδίᾳ καλοῦσι Baal-tin καὶ ἐν Σκωτίᾳ Beltin, αἱ δὲ λέξεις αὐταί, ὡς καὶ ἡ γερμανικὴ Welt (κόσμος) καὶ τινες ἄλλαι, καταφανῶς παράγονται ἐκ τοῦ Βάαλ. Ἐτερος διακεκριμένος ἀρχαιολόγος, ὁ Ραουλ-Ροσέτ, κατέδειξεν ἐπίσης τὴν σχέσιν τῶν πυρῶν τῶν ἡλιοστασιῶν πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ ἀσσυριακοῦ ἢ φοινικικοῦ Ἡρακλέους, καὶ ὁ γερμανὸς μυθολόγος Βράουν τὴν τῶν πυρῶν πρὸς τὴν φοινικικὴν θεότητα Μολώχ.

Ἐκ τῆς Βίβλου μαθητόμεν ὅτι πρὸς τιμὴν τοῦ Βααλοῦ Χαναταῖο ἤπτον πυράς, ἃς ἐπήδων (Δευτερονομ. ΙΗ', 40) ὡς δ' ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Βασιλειῶν ἀναφέρεται, ὁ βασιλεὺς Μανασσῆς, ἐθνικὰ ἀκολουθῶν ἔθιμα, ἤτοι τελῶν ἀναμφιβόλως λατρείαν τῷ Βααλ, «διῆγε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν πυρὶ καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο».

Παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς φαίνεται ὅτι ἦσαν μεγάλως διαδεδομέναί αἱ τοιαῦται τελεταί, καὶ διὰ τοῦτο ἀπηγόρευεν αὐτάς, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος, ἡ ἐν Τρούλλῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἕκτη οἰκουμένην σύνοδος (680 μ. Χ.) «Τὰς ἐν ταῖς νομηνίαις ὑπὸ τινων πρὸ τῶν οἰκειῶν ἐργαστηρίων ἢ οἰκῶν ἀναπτομένας πυράς, κελεύει ὁ ξε' κανὼν αὐτῆς, ἃς καὶ ὑπεράλλεσθαί τινες κατὰ τι ἔθος ἀρχαίων ἐπιχειροῦσιν, ἀπὸ

τοῦ παρόντος καταργηθῆναι προστάσσομεν. "Οστις οὖν τοιοῦτό τι πράξει, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη καθαιρέσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς ἀφορίζεσθω". Ὁμοίαν ἀπαγόρευσιν ἐξήνεγκε καὶ ὁ κατὰ τὸν ἑβδομον ἐπίσης αἰῶνα ζήσας ἅγιος Εἰοὶ τῶν καθολικῶν. "Οὐδενὶ ἐξέσται, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἢ ἄλλων ἁγίων ἑορτάς, τελεῖν τὰ ἡλιοστάσια διὰ χορῶν καὶ ἁσμάτων διαβολικῶν".

Ὁ κατὰ τὴν πέμπτην μετὰ Χριστὸν ἑκατοτατηρίδα ζήσας ἐπίσκοπος Κύρου Θεοδώρητος, σημειοῖ εἰς τὸ περὶ Μανασσῆ χωρίον τῆς Βίβλου τὰ ἐξῆς, δεικνύοντα ὅτι ὅμοια καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν του εἰθίζοντο: «Εἶδον γὰρ ἔν τισι πόλεσιν ἀπαξ τοῦ ἔτους ἐν ταῖς πλατείαις ἀπτομένης πυράς, καὶ ταύτας τινὰς ὑπεραλλομένους, οὐ μόνον παῖδας, ἀλλὰ καὶ ἄνδρας. Τὰ δὲ γε βρέφην παρὰ τῶν μητέρων παραφερόμενα διὰ τῆς φλογός· ἐδόκει δὲ τοῦτο ἀποτροπιασμὸς εἶναι καὶ κάθαρσις». Οἱ δὲ ὑπομνηματισταὶ τῶν συνοδικῶν κανόνων παρέχουσιν ἡμῖν ἱκανὰς περιέργους λεπτομερείας. Τούτων ὁ Ζωναράς ἀποκαλεῖ τὰς ἔμπροσθεν ἐργαστηρίων καὶ οἰκιῶν ἀναπτομένης πυράς καὶ τὰ πηδήματα αὐτῶν «ἔθνη ἐλληνικά τε καὶ ἐθνικά· ὁ δὲ Βαλσαμῶν ἀνάγει τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους, καὶ ἀναφέρει δεισιδαιμονίαν τινὰ, συνδεομένην μετὰ τοῦ ἔθιμου τούτου, ἥτις καὶ παρ' ἡμῖν ἔτι σώζεται καὶ παρὰ τοῖς χωρικοῖς τῆς Γαλλίας· Ἐπήδων ἀπάνω τῶν πυρῶν, λέγει, νομίζοντες διὰ τοῦτο τὰ προσυμβαίνοντα ἴσως αὐτοῖς δυσχερῆ κατακαίεσθαι καὶ ἑτέροις ἀγαθοῖς ἐπιτυγχάνειν». Τοῦτο ἀναφέρει καὶ ἕτερος ὑπομνηματιστής, Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις. Οἱ Ῥωμαῖοι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὁβιδίου, ἐπήδων τὰς κατὰ τὰ Παλίλια ἀναπτομένης πυράς, κατὰ δὲ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης διήγον διὰ τῶν πυρῶν κατοικίδια ζῶα, ὄπερ καὶ παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ ἐν Γαλλίᾳ διατηρεῖται κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, πρὸς προφύλαξιν αὐτῶν ἀπὸ διαφορῶν δυστυχημάτων.

Ὁ διάσημος Βυζάντιος φιλόσοφος καὶ θεολόγος καὶ νομοδιδάσκαλος καὶ δαιμονογράφος Μιχαὴλ ὁ Ψελλὸς (ΙΑ' αἰὼν) φέρει πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἐθίμων τούτων ἀλλόκοτόν τινα θεωρίαν, ἣν περιεργεῖας χάριν ἀναγράφομεν ἐνταῦθα. Κληδὼν εἶναι, λέγει, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, δαιμόνων πονηρῶν πρόσκλησις. Τελεῖται δὲ ὅτε ἀρχεται ὁ ἥλιος τρεπόμενος πρὸς νότον, μειῶν μὲν τὴν ἡμέραν, αὐξῶν δὲ τὴν νύκτα. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς οἱ Ἕλληνας δοξάζουσιν, οὐδεὶς τῶν ἐνύλων δαιμόνων τολμᾷ νὰ ὑποστῇ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ὅταν ὁ ἥλιος ἦναι βορειότερος νυκτιλοχοῦσιν, ἀδυνατοῦντες νὰ ἐπιφαίνωνται τὴν ἡμέραν· ὅταν ὅμως τραπῇ πρὸς νότον, καὶ ὁ περὶ ἡμᾶς ἀήρ καταστῇ τρόπον τινὰ ζοφερώτερος (!), παραχρῆμα ἐμφαίνουσι προεξάλματά τινα καὶ οὕτως εἰπεῖν προκυλινδήματα τῆς κακίας αὐτῶν, καὶ καλού-

μενοι ὑπακούουσιν εἰς τὴν πρόσκλησιν. Οἱ γόητες λοιπὸν περιέγραφον κύκλους καὶ περὶ αὐτοὺς ἀνῆπτον πυράς, δεσμεύοντες οὕτω τοὺς δαιμόνας, ὅπως μὴ πέραν τοῦ κύκλου ἐξέλθωσιν, ἀλλὰ συγκρατῶνται ἐν αὐτῷ ἐφ' ὅσον θέλει ὁ καλῶν. «Ἄλλ' οἱ γε νῦν τῆς τελειῆς προεξάρχοντες, προστίθησιν ὁ Ψελλὸς, τὴν μὲν τῆς κλήσεως οὐκ ἴσασιν ἐπωδὴν, μηδὲ εἰδοῖεν ποτε· παρὰ δὲ πολλὰ κύκλω τινὶ περιγράφοντες ἐξάλλονται τῆς φλογός». Τοιαύτη ἡ πρὸς ἐξήγησιν τῶν πυρῶν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου θεωρία τοῦ εἰς τὰ ὑπάτα ἐν τῇ βυζαντινῇ αὐτοκρατορίᾳ ἀνελθόντος πολιτικά ὑπουργήματα καὶ σοφωτάτου ἐπικληθέντος Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ!

N. Γ. Π.

ΛΥΣΙΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ

Θὺ παντός πλεῖν εἰς Κόρινθον.

Ὀλίγους λαμβάνει ἡ ἔννοια τῆς δημοτικῆς ταύτης παροιμίας. Ἄλλα πόθεν ἐπέστησαν οἱ ἀρχαῖοι ὅτι ἡ Κόρινθος εἶναι τόσον δυσπρόσιτος; Συνήθης καὶ παραδεδεγμένη ἐξήγησις εἶναι ὅτι ἡ πλουσία αὐτῆ πόλις ἐβριθε τόσων δελεασμάτων καὶ παραλυσίας, ὥστε καὶ οἱ φρονιμώτεροι ἄνθρωποι, μόλις ἀποβαίνοντες εἰς τὴν ξηρὰν, ἐγίνοντο ἄλλοι ἐξ ἄλλων, ἐμαγεύοντο ὑπὸ τοῦ κάλους τῶν γυναικῶν, παρεδίδοντο εἰς παντοειδεῖς ἀκολασίας καὶ ἀπῆρχοντο τέλος κενὸν ἔχοντες τὸ θαλάντιον καὶ καταρῶμενοι τὴν ἀπερισκεψίαν των. Ἐπασχον δηλονότι οἱ παλαιοὶ ταξειδιῶται ἐν Κορίνθῳ ὅ,τι οἱ σημερινοὶ ἐν Παρισίοις. Ἐπειδὴ δὲ ὀλίγισοι εἶχον τόσους θησαυροὺς, ὥστε νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὸν πολυδάπανον βίον τῆς Κορίνθου, ἡ τόσην σύνεσιν, ὥστε νὰ διαφύγῃσι πάντας τοὺς κινδύνους, ἐπαναλαμβάνοντες τὸ λόγιον τοῦ Διογένοους· «δὲν ἀγοράζω τόσον ἀκριβὰ μεταμέλειαν», καθιερώθη τὸ ἀξίωμα ὅτι δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Κόρινθον ὁ πρῶτος τυχῶν.

Τινὲς ὅμως παρατηροῦσιν ὅτι δὲν εἶχε μόνον ἡ Κόρινθος τοὺς πειρασμοὺς τούτους, ἀλλ' ὅτι καὶ ἄλλαι πόλεις ἦσαν περιλάλητοι ἐπὶ παραλυσία ἡθῶν καὶ γυναικειῶς δόλοισι. Ἐὰν ἡ Κόρινθος εἶχε, φέρ' εἰπεῖν, τὴν Λαίδα, αἱ Ἀθηναῖοι εἶχον τὴν Φρύνην. Πρὸς τί λοιπὸν ἡ διακριτικὴ αὕτη μνεῖα περὶ μόνης τῆς Κορίνθου; Οἱ προτείνοντες τοὺς διαταγμοὺς τούτους πιστεύουσιν ὅτι ἡ παροιμία ἐγεννήθη μᾶλλον ἐκ τοῦ φρουρίου, ἢ ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου. Ὁ Ἀκροκόρινθος, λέγουσιν, εἶναι βράχος ὑψηλὸς καὶ ἀπότομος, καὶ ἐπειδὴ πολλάκις ἐκαλεῖτο διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος καὶ ἡ πόλις, ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια νὰ λέγῃσι περὶ δυσχερῶν πραγμάτων ὅτι δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ὑπάγῃ τις εἰς Κόρινθον. Ἡ λατινικὴ μετάφρασις τῆς παροιμίας ἴσως ἐπιτρέπει τὴν βεδιασμένην ταύτην ἐρμηνείαν· ἀλλ' ἡ λέξις πλεῖν